

BUITENWACHT

Fricctie

Afgelopen jaar hebben we ons gedrag radicaal veranderd. Vanwege corona dragen we massaal mondkapjes, we schudden geen handen meer en houden afstand. Dit doen we voor elkaar, zodat wijzelf en anderen niet ziek worden. Dit doen we omdat iedereen het doet. Met *ups* en *downs* weliswaar, maar continu aangespoord door (steeds strengere) regels van de overheid. Rutte zegt zelfs: het is oerstom en asociaal als je je niet aan de regels houdt. Net zo radicaal ons gedrag veranderen voor het klimaat, lukt veel minder goed. Kortere douchen, minder vliegen, minder vlees eten: we weten wel hoe we het verschil kunnen maken, maar geloven te weinig dat het iets oplost. Voor veel mensen is het klimaat te abstract en net iets te ver van hun bed. Ook de overheid zet ons niet op scherp. Sterker nog, in 2019 zei Rutte: 'Niet doorslaan met het klimaat, we moeten lekker kunnen blijven barbecueën.'

Corona voelt concreter en vooral veel urgenter. Het doel is helder: *flatten the curve*. En haalbaar, want onze gedragsaanpassingen leveren snel resultaat. Het aantal besmettingen en de ziekenhuisopnames dalen en er overlijden minder mensen. Minder vliegen, minder vlees eten of korter douchen levert niet op korte termijn zulke resultaten. Daar gaan de kinderen van onze kinderen misschien niet eens iets van merken. Jezelf iets ontzeggen voor een doel dat zo ver weg ligt, voor volgende generaties? Zie dan maar eens onder die lekkere warme douche vandaan te komen of die vakantie naar Thailand te laten schieten. Ondertussen probeert de overheid ons met *nudges*, technologische innovaties en subsidies tot klimaatvriendelijk gedrag te verleiden. In een van de onderzoeken van mijn lectoraat ontving

een groep Amsterdammers gedurende twee maanden 500 euro om te experimenteren met alternatieve manieren van reizen. Vrijwel iedereen hield daarna toch vast aan zijn auto. Het alternatief was simpelweg niet aantrekkelijk genoeg.

Om ons gedrag radicaal te veranderen voor het klimaat, is verleiden niet genoeg. We moeten de urgentie voelen. Fricctie creëren, helpt daarbij.

Mensen scherper aanspreken op onwenselijk gedrag en met regels gedrag veranderen.

Dán gaat het schuren. Voor corona reizen we niet meer, is een mondkapjesplicht en een avondklok ingevoerd en zijn feesten verboden op straffe van boetes.

Radicale gedragsverandering is ook nodig voor het klimaat. Wees dus als overheid voor het klimaat net zo stoer en maak vliegen duurder, voer een vleestaks in en beboet degenen die klimaatregels overtreden.

Nu liggen klimaatregels politiek gevoelig, ze zouden weerstand kunnen oproepen. Uit onderzoek van de Corona Gedragsunit blijkt dat zo'n negentig procent van de mensen zich goed kan vinden in de huidige coronamaatregelen. Rond zeventig procent houdt zich eraan.

Alleen samen redden we het klimaat. Maar om ons gedrag radicaal te veranderen, hebben we fricctie nodig. We hebben bestuurders nodig die voor fricctie zorgen, die doelen en regels stellen en daarover persconferenties houden. We hebben een minister-president nodig die de opwarming van de aarde serieus neemt en zegt: 'Je bent een aso als je in de zomer je tuin sproeit.'

Reint Jan Renes

is lector Psychologie voor een Duurzame Stad aan de Hogeschool van Amsterdam. Hij onderzoekt menselijk gedrag en duurzaamheid. Hij adviseerde daarnaast de overheid over gedragsverandering in coronatijd.